

БОГОСЛОВЉЕ

ОРГАН ПРАВОСЛАВНОГ БОГОСЛОВСКОГ
ФАКУЛТЕТА

ГОДИНА XV

СВЕЗАК 2

ИСУС ХРИСТОС ПРЕД ЈЕВРЕЈСКИМ И РИМСКИМ ТРИБУНАЛОМ

Својом науком, поступцима и делима дошао је Исус Назарећанин брзо у сукоб с Јеврејима који су тада важили као ауторитет и имали моћ и власт. Дошао је у сукоб с фарисејима, ревнитељима и чуварима закона и отачких предања; дошао је у сукоб с књижевницима, тумачима закона, и дошао је у сукоб са свештенством, које је из уста Исусових слушало окорне речи пророчке: Милости хоћу а не крвавих жртава!

Књижевници и фарисеји приказивали су народу Исуса као непријатеља и рушитеља закона Божјег, као савезника сотонина, но народ је у Исусу видео свог правог пријатеља и учитеља, пророка Божјег, па је све више пристајао уз новог учитеља и вођу из Назарета. Личност Исусова постајала је све опаснија за старе учитеље и вође народне, па је, најпосле, највећа брига ових последњих била, да што пре ухвате и склоне мрског и опасног Галилејца! Кад је Исус, после многих других учињених чудеса, подигао из мртвих свога пријатеља, Лазара из Витаније, и кад се старешинама јеврејским учинило да ће, после овог догађаја, сав народ поћи за Исусом, хитно је сазван највиши јеврејски суд, синедрион, и пала је одлука да се Исус, као опасан по судбину и опстанак јеврејског народа и јеврејске државе, убије. Тадашњи првосвештеник Кајафа рекао је том приликом значајне речи: Боље је да један човек умре за народ, него да сав народ пропадне.

Била је близу пасха јудејска. Исус је о овоме празнику долазио у Јерусалим. Но, с обзиром на одлуку синедриона, постављало се питање хоће ли Исус и сада доћи и смети

доћи на празник у Јерусалим. Исус је дошао... Ушао је у престоницу друкчије него досада; ушао је свечано, уз клицање народа: Осана Сину Давидову! Благословен који иде у име Господње, цар Израилев! (Мат. 21, 9; Јов. 12, 13). Исус је ушао у Јерусалим као Месија и Цар Израилев, и више није кратко народу да га назива Месијом и Царем. Напротив, кад су неки фарисеји тражили од њега да забрани ученицима да га тако поздрављају, одговорио им је Исус: „Ако ови ућуте, камење ће викати!“ (Лук. 19, 39—40). Дошао је био час да се Исус — Месија јави свету пре него што ће свршити дело ради кога је дошао... Ушавши у Јерусалим, Исус је учио у храму, водио је полемику с првосвештеницима и старешинама народним, с фарисејима и књижевницима, са садукеејима, и још је једанпут, последњи пут, најоштрије и без икакве милости, јавно, пред народом, напао, демаскирао и осудио поковане и слепе вође народне и њихов рад.

Исус је осећао и знао да ће се борба између њега и његових љутих непријатеља, који су по сваку цену хтели његову смрт, свршити његовим страдањем. Два дана пред паску рекао је својим ученицима: Сина човечјег предаће да се разапне (Мат. 26, 2). Истога дана беху се скупили и договорили првосвештеници и старешине јеврејске, да Исуса „из преваре“, тј. на неки лукав начин, тајно и без знања народа ухвате и убију. Али то да не буде о празнику, док је у Јерусалиму на окупу силан народ, у коме је Исус имао много ватрених присталица, него после празника. Овај њихов план изменио је један од најближих ученика Исусових, Јуда Искариотски, који је решио да, за новац, изда првосвештеницима свога Учитеља у коме се љуто преварио, који није испунио његове месијанске наде. „Шта ћете ми дати па да вам га издам?“ — запитао је Јуда првосвештенике; и кад су му ови обећали новчану награду, тражио је згоду да Исуса изда. Јуда није чекао да прође празник; њему се журило. Те ноћи кад су Јевреји јели пасхално јагње, вребао је он на неком мрачном и скривеном месту, хоће ли Исус, после пасхалне вечере, са својим ученицима и ове ноћи изићи на гору Маслинску, у врт Гетсиманију. Већ одавно се Јевреји нису држали законске наредбе (2 Мој. 12, 22), да после пасхалне вечере не излазе из куће до сутра ујутру. — Ту, у Гетсиманији, лако ће ухватити Исуса, јер неће бити народа око њега.

После пасхалне вечере, око поноћи, Исус и његови ученици заиста су пошли у Гетсиманију. То је видео Јуда и одмах је известио првосвештенике. Почела је велика трагедија Исуса Назарећанина... Са једном четом римских војника, коју је синедрион, за сваку сигурност, измолио од римске власти, и са наоружаним слугама дошао је Јуда у Гетсиманију, да ухвати Исуса и да га преда власти. Исус се својим непријатељима предао без отпора, без борбе, јер је знао да има да испије чашу коју му је дао Отац (Јов. 18, 11). Овај поступак Исусов схватили су његови ученици као слабост; оставили су свога Учитеља с његовим непријатељима и побегли су.

А Исуса, свезана, одводе у двор првосвештеников, пред суд, да му се суди, иако је он већ био осуђен. За Исусом, али само издалека, ишла су и два његова ученика. Један од ове двојице био је апостол Петар, који још није био сасвим изгубио веру у свога Учитеља и његову победу, и улази и у само двориште двора првосвештеникова, да види шта ће бити на крају.

Само еванђелист Јован спомиње да је Исус прво одведен Ани, тасту тадашњег првосвештеника Кајафе, и да га је онда Ана свезана послао Кајафи (Јов. 18, 13, 24). Таст и зет изгледа да су становали у истој згради. Ана није био званично лице, али је Кајафа морао наредити да се Исус прво одведе његову уваженом и искусном тасту, који и кад је свргнут са првосвештеничког положаја (15 г. по Хр.), није изгубио ништа од свога угледа и уплива. Пошло му је за руком да, после себе, на првосвештенички положај доведе, редом, својих пет синова и, најпосле, свога зета. Може бити да је и сам Ана изразио жељу да види и саслуша ухваћеног Галилејца, на чијој је пропасти, свакако, и сам много радио.

Кад је Исус изведен пред Ану, запитао га је овај стари, лукави и вешти мајстор, пре свега, за његове ученике и за његову науку. Ваљало је доћи до материјала на основи кога би Исуса прогласили за лажног и опасног учитеља, који својом науком трује и заводи народ и кога треба склонити с овог света.

Исус је видео намеру Анину, и његов одговор на питање Анино био је: „Ја сам јавно говорио свету. Ја сам свагда учио у синагози и у храму, где се скупљају сви Јевреји, и ништа нисам говорио тајно. Што питаш мене? Питај оне

који су чули шта сам им говорио. Ето, они знају шта сам ја рекао.“ Исус није учио тајно него јавно, на јавним местима. Његову науку знају сви Јевреји, па ако Ану интересује Исусова наука, може за њу лако сазнати од сваког Јеврејина који је слушао Исуса, и није потребно да се, ради тога, обраћа самом Исусу. Други нека кажу и потврде шта је Исус говорио и учио.

Одговор Исусов довео је у забуну Ану и он не уме да одговори на речи Исусове. Један слуга који је стајао поред Исуса, хоће да помогне збуњеноме првосвештенику, и удара по образу Исуса, с речима: „Зар тако одговараш првосвештенику?!“ Исус је реагирао само речима: „Ако сам зло говорио, докажи да је зло; ако ли добро, зашто ме бијеш?“

Прво саслушање Исусово свршило се...

Док је Ана саслушавао Исуса, у двору првосвештеникову скупили су се хитно позвани чланови највишега суда: првосвештеници, књижевници и старешине народне. Број њихов је био 71 (са првосвештеником као претседником), но не каже се да су сви чланови синедриона овом приликом били на окупу. Никодим и Јосиф из Ариматеје (ср. Јов. 19, 29; Лук. 23, 51), пријатељи Исусови, свакако нису били међу њима. Чланови синедриона сазвани су овом приликом на суђење у првосвештеников двор, и то ноћу — противно реду и закону. Али и све друго што се радило ове ноћи, било је незаконито и против закона.

Исус је уведен у осветљену дворницу у којој су, у полукругу, седеле судије. Иако је пресуда већ одавно била готова и изречена, судски колегиум се стара да процесу да бар изглед правичности и законитости. Позивају се најмљени сведоци да сведоче на Исуса, да би Исус, на основи њихових исказа, могао бити осуђен на смрт. Није се успело, иако је број сведока био велик; сведочанства нису била једнака. Да би неко могао бити осуђен, потребна су била најмање два сагласна сведочанства. Нису се слагала ни сведочанства двојице последњих сведока чије је сведочанство гласило: „Ми смо чули где он говори: Ја ћу развалити овај, рукама начињени храм и за три дана сазидаћу други, који неће бити рукама начињен“. Намера ове двојице је била да Исуса оптуже као непријатеља јеврејског народа, јер ко је био против храма, био је и против народа. Како, међутим, ни

ова два последња сведочанства нису била сагласна, учинило се да од суда неће бити ништа.

У дворници је настала мучна тишина... Узалуд се очекивао Исусов одговор на последњу оптужбу; Исус је ћутао... Првосвештеник није могао више мирно да седи на својој претседничкој столици, скочио је, стао насред дворнице, пред Исуса, и упитао га је: „Зар ништа не одговараш на то што ови сведоче на тебе?“ Кајафа се надао да ће Исус одговорити на последњу оптужбу и рећи нешто што би се могло узети за хулу на Бога.

Исус је и даље достојанствено ћутао...

Да би спасао ситуацију и Исуса натерао да говори, лукави првосвештеник је опет стао пред Исуса и са театралном свечаношћу изговарао речи: „Заклињем те Богом живим, да нам кажеш јеси ли ти Месија, Син Божји!“ (Од Јуде издајника могли су првосвештеници дознати да Исус себе држи за Месију и за још нешто више, за Сина Божјег ср. Мат. 16, 16-17).

Лукавство је успело: Исус је проговорио, и морао је проговорити, јер се није могао ћутањем одрећи самога себе. Иако је знао да ће му то што ће рећи донети смрт, јасно и отворено, пред целим синедрионом, признао је Исус и потврдио да је он Месија и Син Божји. И тако је цео синедрион из уста самога Исуса чуо признање које је за њих довољно било да Исуса осуде на смрт.

Речи Исусове биле су за првосвештеника хула на Бога (хулом на Бога сматрало се кад неко пређе границу између човека и Бога) и он је — у знак тога да се на те речи Исусове згрозио — по обичају, горе, на прсима, раздерао своје хаљине и довикнуо својим колегама: „Хули на Бога! Шта нам још требају сведоци? Ето, сад сте чули хулу!“ На његово питање: шта мисле чланови највишега суда — одговорили су ови сложено: „Заслужио је смрт“.

И тако је Исус осуђен већ сад (хула на Бога кажњавала се каменисањем ср. Дел. 7, 58), иако се, по закону, осуда могла изрећи најраније тек сутрадан, на даљем суђењу.

Пресуду синедриона имао је још да потврди Римљанин Пилат, који је као прокуратор земље имао *jus gladii*.

Пошто је изречена смртна пресуда, неки чланови синедриона пришли су Исусу, који је после суђења опет свезан (за време суђења стајао је Исус одрешених руку),

да на њему искале свој гнев и бес. Заборавивши на своје високо звање и достојанство, пред слугама почеше пљувати на презренога Галилејца, покрише му лице и стадоше га бити песницама и палицама, добацујући му иронично: „Погоди, Месијо, ко те је ударио“. Угледајући се на своје високе господаре, после су то исто са Исусом чиниле и њихове слуге. Онај који је до јуче чинио највећа чудеса, сада је мирно и без икаква протеста подносио највећа понижења и батине. Изгледало је као да је сасвим немоћан у рукама својих непријатеља.

Ноћ је прошла... Освануо је петак. Тога дана рано ујутру опет су се састали чланови највишега суда (еванђелист Лука спомиње само ову, јутарњу седницу синедриона, преносећи на њу рад ноћашње седнице); посаветовали су се и одлучили, с каквом оптужбом на Исуса да изађу пред Пилата. Они су Исуса на смрт осудили због хуле на Бога, али је велико питање било, хоће ли Пилат хтети потврдити ту њихову пресуду. Пред Римљанина Пилата боље је и сигурније било изићи с другом оптужбом. Прво питање што га је Пилат поставио био Исусу, било је по еванђелистима: да ли је Исус цар. Синедрион је, дакле, Исуса код Пилата морао оптужити као политичког а не као верског кривца. Као што сведочи и напис на таблици, постављеној више главе распетога Исуса, Пилат је Исуса осудио на смрт као бунтовника, као „цара јудејског“, а не као човека који се издавао за Сина Божјег и хулио на Бога.

Јутарња седница синедриона морала је бити кратка, јер кад су јеврејске старешине, са свезаним Исусом, дошле од Кајафе до преторијума тј. до резиденције прокураторе, која се, вероватно, налазила у тврђави Antonia (прокуратор је обично резидирао у Кесарији на Средоземном мору, и само је о великим празницима, кад се силан народ скупљао у Јерусалиму, долазио у јеврејску престоницу, да ту будним оком прати кретање Јевреја, који су оваке прилике лако могли искористити за побуне), било је још увек „рано ујутру“ (Јов. 18, 28). Не треба се чудити што су јеврејске старешине, са свезаним Исусом, дошле Пилату рано ујутру. Римски чиновници почињале су своје званичне послове рано ујутру, да би им поподне остало слободно за одмор и разоноду.

Пилату су, вероватно, јавили били да му Јевреји доводе једног кривца... За Исуса, а особито за његов свечани улазак у Јерусалим, морао је Пилат чути; сан његове жене доказује да се у прокуратовој резиденцији говорило о Исусу.

Кад су јеврејске старешине, са Исусом, стигле пред преториум, јавиле су Пилату да они, из религиозних разлога, не могу ући у преториум, у незнабожачку кућу. Пилат је то усвојио и изишао је к њима, напоље. Ту, пред резиденцијом и под ведрим небом, на једном камењем поплоченом месту (грчки Литостротос, арамејски Гавата, Јов. 19, 13) судио је он Исусу.

„Какву тужбу износите на овога човека?“ — запитао је Пилат Јевреје. Пилат хоће да зна за што је Исус заслужио смрт. Пилатово питање није било мило члановима синедриона. Учинило им се као да Пилат, који је био познат као непријатељ Јевреја, сумња у њихово судиско поштење, па му одговарају: „Кад он не би био злочинац, не бисмо га предали теби.“

Пилат мисли, а можда је и знао, да се ради о јеврејским верским стварима, па радо нуди јеврејским старешинама да они суде Исусу по свом закону.

Јевреји истичу Пилату да се ради о кривцу који је заслужио смрт, а они немају права да некога погубе.

Сад почеше оптуживати Исуса као човека који буну народ, забрањује плаћати порез цару и себе издаје за Месију, цара.

На ову оптужбу морао је Пилат предузети саслушање оптуженога. Ушао је у преториум, наредио је да пред њега изведу Исуса и, посматрајући га, упитао га је: „Јеси ли ти цар јудејски?“ Исус му је мирно одговорио: „Ти кажеш“ тј. Пилат тако назива Исуса, али Исусово царство није тако како га замишља Пилат. „Моје царство није од овога света“ — рекао је Исус Пилату. Ове речи Исусове изненадиле су Пилата, и он пита даље Исуса: „Дакле си ти ипак цар?“ Исус је потврдио да је он цар, али је додао, да је његова царска служба у томе да сведочи за истину. „Шта је истина?“ упитао је иронично Исуса скептичар и агностичар Пилат.

Не чекајући на одговор Исусов, а уверивши се да је Исус један политички сасвим безопасан цар, оставља Пилат Исуса, излази опет к Јудејима и ставља им до знања: „Ја не налазим никакве кривице на њему“.

Речи Пилатове примили су Јевреји с највећим изненађењем, огорчењем и гневом. Зар да се мрски и опасни Галилејац пусти на слободу?! И почеше викати и оптуживати Исуса речима: „Он буни народ, учећи по свој Јудеји, почевши од Галилеје па доведе!“ Из велике вике чуо је Пилат, који се нашао у неприлици, и реч „Галилеја“, па је одмах упитао да ли је Исус Галилејац. Кад је дознао да је Исус из подручја Ирода Антипе, брзо се решио да Исуса пошаље његову господару, који је такође дошао на празник у Јерусалим. Пилат је желео да чује и Иродов суд о Исусу и Исусову раду у Галилеји.

Исус је изведен пред Ирода. Кад је Ирод видео Исуса, обрадовао се врло, јер је већ одавно желео да види чувеног чудотворца, који ће свакако и пред њим учинити неко чудо. Рад је био дознати неке ствари, па је Исусу постављао многа питања, али Исус није одговорио ни на једно питање овог човека кога је још пре назвао лукавим лисом и о коме је имао рђаво мишљење. Ирода је вређало ћутање Исусово. Из освете, поче му се, са својим војницима, ругати. Да би га исмејао, послао га је натраг Пилату, са сјајним, „царским“ плаштом преко рамена.

Јеврејске старешине оптуживале су Исуса, и то јако, и пред Иродом. И Ирод је требао да стече уверење да је Исус заслужио смрт.

Измучени и изнурени Исус опет је код Пилата... Али Пилат још увек не чини што је, по дужности, требао да учини: да Исуса, као невина, пусти на слободу. Место тога, Пилат помишља на погодбу с Јеврејима. Позвао је к себи јеврејске старешине и народ, који се у великом броју искупио био пред преториумом, и убеђује их да је Исус невин. Ето, ни Ирод није нашао на њему кривице!

Да би спасао Исуса страшне смрти, а да би уједно, бар донекле, задовољио и Јевреје, који су по сваку цену желели смрт Исусову, предлаже Пилат овима, да да Исуса ишибати, па да га онда пусти на слободу.

Још нешто... Пилат потсећа Јевреје на обичај по коме он њима, о празнику пасхе, поклања једног сужња по њихову избору. Да би спасао Исуса, предлаже Пилат Јеврејима да бирају између Исуса и чувеног разбојника Вараве, који је седео у тамници за неку буну и за убиство.

Пилат је седео на судиској столици и чекао је да му Јевреји одговоре на постављено питање: „Кога хоћете да вам пустим, Вараву или Исуса који се зове Месија?“ У том му је, сасвим изненада, стигла порука његове жене: „Немој се ти ништа мешати у ствар тога праведника, јер сам данас у сну много пропатила због њега“.

Док је Пилат слушао поруку своје жене, јеврејске старешине употребиле су прилику да наговоре народ да од прокуратора иште Вараву, а за Исуса, тог лажног Месију, који је тако ружно завео и преварио народ, да тражи смртну казну.

Кад је Пилат поново запитао Јевреје: „Кога од ове двојице хоћете да вам пустим?“ — одговорио му је народ: „Вараву!“ Пилат је наставио: „А шта да радим с Исусом који се зове Месија?“ Из хиљаде и хиљаде грла чуло се: „Да се разапне!“ За Исуса Назарећанина тражила се најстрашнија и најсрамнија смрт! „А какво је зло учинио?“ — упитао је срдито Пилат. Не може он невина човека дати разапети! Фанатизована маса викала је из свег гласа: „Да се разапне!“ Али Пилат још није хтео да попусти избезумљеним Јеврејима и да учини велику неправду. Предао је Исуса својим војницима да га шибају, надајући се још увек да ће, после ове страшне казне, народ, или бар већина народа, ипак престати да тражи смрт Исусову.

Пошто је свршено шибање и мучење Исусово у преториуму, Пилат је изишао с Исусом напоље, пред његове тужитеље. Исус је био блед и измучен. . . крвава чела. На глави је имао венац од трња, преко рамена црвену војничку кабаницу, а у десној руци држао је, као скиптар, дебелу трску. Тако су га у преториуму удесили прокураторови војници, да би га исмејали као „цара јудејског“. „Ессе homo!“ („Ево човека!“) — рекао је Пилат Јеврејима. Рачунао је да ће јадни и бедни човек, Исус, изазвати код Јевреја сажаљење. Преварио се. Првосвештеници и њихове слуге повикаше: „Распни га, распни!“ Пилат се наљутио и довикнуо им је, иако је знао да они то не могу и не смеју учинити: „Узмите га ви и распните! Ја не налазим на њему кривице“. Јевреји му одговорише енергично: „Ми имамо закон, и по том закону мора умрети, јер је себе начинио Сином Божјим!“

Последње речи уплашиле су Пилата. У свом детињству слушао је он приче о синовима богова, који су у људском облику ходили по земљи и којима нико није смео зла учинити, ако није хтео да осети гнев богова. Исус је нека тајанствена личност... Да није он заиста син јеврејског бога Јахвеа?... Узнемирени Пилат ушао је с Исусом у преториум и ту је упитао Исуса: „Одакле си ти?“... Можда ће му Исус рећи што о своме пореклу. Исус је ћутао. Пилат, увређен Исусовим ћутањем, пита га зачуђено: „Зар мени не одговараш? Не знаш ли да имам власт пустити те и имам власт распети те?“ Исус му хладно одговара: „Не би имао никакве власти нада мном, да ти није дано од горе.“

После овог разговора са Исусом, Пилат је изишао к Јеврејима и био је готов да Исуса пусти на слободу. Јевреји прибегавају последњем средству: тужиће Пилата његову господару, римском цару. „Ако овога пустиш, ниси пријатељ Цезару. Сваки који себе гради царем, прогиви се Цезару!“ — довикују они Пилату. На ове речи Пилат попушта. Ништа му није било непријатније и ничега се није плашио толико колико тога да га Јевреји туже Цезару. Зар да ризикује да изгуби царску милост за једног Јеврејина Исуса?

На заповест Пилатову, Исуса изводе из преториума. Пилат седа на судиску столицу, показује на Исуса и, ругајући се Јеврејима, вели им: „Ево цар ваш!“ Јевреји вичу: „Распни га!“ Пилат их пита подругљиво: „Зар цара вашег да распнем?“ Првосвештеници, који су из дна душе мрзили на цара у Риму, сад, по нужди, одговарају: „Немамо цара осим Цезара!“ Пилат је наредио да му донесу у суду воде, опрао је руке пред народом и рекао: „Ја нисам крив у крви овој. Ви ћете одговарати!“ Народ му је одговорио: „Крв његова на нас и на децу нашу!“

„Ibis in crucem“ — рекао је Пилат латински осуђеном Исусу и предао га је војницима да га разапну.

Д. Стефановић